

opombo: Vina naj pošlje vsak razstavljaec najmanj dve polični buteljki, jedno za razpostavo samo, drugo za presojevanje. Naj tudi pripiše gorico, trs in leto, ali kar drugega opomina vrednega ima. — Žita in drugih semen naj se pošlje vsakterega polič. — Ako je ktera razpostavljenih stvari na prodaj, naj pové v rubriki „namen razpostavljenih stvari“ in ali je ima še več in kako ga je volja prodajati jo. Sploh naj se naznani, kaj se ima ž njo zgoditi. — Napovedi naj se kakor hitro mogoče pošljejo. — Vsled povabila razstavnega odbora vabi mariborska čitavnica posebno Slovence, naj se jih dosti vdeleži razstave, da jim bo koristna za gospodarski napredek. Ni samo častno, kdor prejme sve-tinjo v razstavi, tudi na dobiček mu je, ker pridelek svoj lože prodá. Da bi si s tem kdo više davke nakopal na glavo, je neumna misel, ktera izvira le od hudobnih ljudi.

Iz velikega zdravniškega zbora na Dunaji.

Lanski zbor v Hamburgu je sklenil, naj letošnji bode na Dunaji. Poglavitni namen tega zbora je bil, se posvetovati o nekterih živinskih boleznih, ktere po svoji kužni natori pokončujejo blagostan ne le posamnih gospodarjev, temuč tudi celih dežel in držav, in potrebujejo resnega prevdarka, kako bi se mōgla škoda odvrniti. Tudi človeku nevarne bolezni in take bolezni, ki znižajo vrednost živine, so prišle na vrsto, in še več družega. Ako pomislimo, da samo v našem cesarstvu leži čez 1000 milijonov gold. kapitala v živini, je pač očitno, kako važna mora biti skrb za ohranjenje naše domače živine.

Veselje je pa tudi videti, kako iz vse Evrope slavni možaki se zbirajo v te zборе, da pretresajo živinske bolezni. Iz 23 držav se je snidilo letos na Dunaji 167 zdravnikov; prišli so iz Francozkega, Angleškega, Nemškega, Ruskega, Laškega, Turškega, Danskega, Belgije, Švajce, Romanije itd. Vse naše avstrijske dežele so tudi bile namestovane v zboru. Bil je zbor po pravici evropejsk kongres, ki se je začel 21. avgusta.

Ministerska svetovavca Well in Pabst in ravnatelj živinozdravnišnice dr. Röhl so pozdravljali s srčno besedo zbor, ki je potem volil predsednika in podpredsednika in dva zapisnikarja. V 1. odsek za govejo kugo so bili voljeni Njih ekscelencija državni svetovavec in profesor Unterberger v Dorpatu na Ruskem, prof. Seifman iz Varšave, prof. dr. Zlamal iz Pešta, prof. Hertwig iz Berolina, dr. Haubner iz Draždan in dr. Röhl iz Dunaja; — v 2. odsek za čedenje okuženih vóz na železnici so bili voljeni prof. dr. Müller iz Dunaja, prof. Zangger iz Švajce, prof. Ravič iz Petrograda, prof. Reynal iz Pariza, prof. Perovino iz Turina; — v 3. odsek za posvetovanje o pasji steklini so bili voljeni profesor dr. Pilwax iz Dunaja, profesor dr. Fuchs iz Karlsruhe, Njih eksc. državni svetovavec in profesor Jesen iz Rusovskega, prof. Sondermann iz Monakovega, prof. Huson iz Bruselja; — v 4. odsek za bolezni, kteri pri živini kupčijo razderajo, so bili voljeni medicinalni svetovavec prof. Hering iz Stuttgarta, prof. Gerlah iz Hanovera, prof. dr. Bleiweis iz Ljubljane, dr. Ernes iz Londona in Adam iz Augsburga.

Brž drugi dan so se začeli pomenki v občnem zboru, kteri je bil vselej v veliki dvorani (auli) vseučilišča dunajskega, in so trajali celi teden od pondeljka do sobote. Predloge so delali vselej odseki.

Prva razprava je bila o goveji kugi in posebno o tem, da bi se kontumacija za tista goveda, ktera pridejo iz Rusovskega in podonavskih knežij v zahodne evropejske dežele, od 21 dni skrajšala na

10 dni. Vsi smo razodevali svoje skušnje o goveji kugi in skor vsi smo bili prepričanja, da kužnina k večemu 9 dni tli v živinčetu, dokler se očitno ne prikaže, in da tedaj ni nikakoršnega vzroka, da bi živino več kot 10 dni v zaprtii (kontumaciji) imeli, predno sme prestopiti rusovsko ali podonavsko mejo. Da zdaj skozi 21 dni zadržujejo goveda v kontumaciji, dela veliko škodo kupčiji, pa je tudi nevarno, ker brezvestni barantači živino, da jo odtegnejo dolgočasni zaprtii, ženó skrivé (kontrabant) čez mejo in tako večkrat zatrosijo kugo. Ako pa se zaprtija skrajša na 10 dni, bode kontrabanta gotovo konec, ker 10 dni je kmali prestalih in posestnik živino potem pošteno in brez strahú žene čez mejo.

Druga razprava je bila o tem, kako naj se ravna s kožami, parklji, čevami, lojem, kravjo dlako, svinskimi šetinjami, volno itd., in kako naj se na železnici čedijo vozovi, v kterih se je kužna živina peljala. Krop in vreli lug sta bila za najboljšo sredstvo spoznana, s kterima naj se vpričo dotične komisije čedijo vozovi.

Ker je pasje stekline čedalje več, se je zbor posvetoval, kaj bi bilo storiti, da bi bilo te bolezni manj. Živahno je bilo besedovanje. Pasji davek naj se vpelje povsod — to so vsi trdili, in povsod vpelje tudi popis vseh psov in neki poseben red, po kterem se morajo oskrbovati psi. Da bi psi nosili zmiraj torbe na gobcu, je bilo zavrženo. Prof. Ahmed Effendi iz Carigrada je povedal, da ni res, da na Turškem ni stekline.

Četrta razprava je bila o boleznih, ktere po postavah kupčijo razderajo. Ker ima skor vsaka država druge bolezni, ktere se imenujejo „zavarovane bolezni“ ali „patentni tadli,“ je tolika zmešnjava o tem, da se že davno živo čuti potreba, da bi vse države zavoljo kupčije imele le eno in isto postavo. To potrebo čutijo najbolj tisti, ki so na meji dveh držav, ktera ima vsaka drugo postavo. Zbor je sklenil, naj za „zavarovane bolezni“ veljajo pri konjih in sploh živini konjskega spola: jasna slepota — 7 dni, smrkelj, kužna smolika, kožna črvivnost in naduha — 14 dni, tišavka 21 dni, mesečna slepota — 28 dni; — pri goveji živini: pljučni tuberkelni in francozi — 28 dni, pljučna kuga — 42 dni, goveja kuga — 7 dni; — pri ovcah in kozah: kozé — 7 dni, garje — 14 dni; pri prešičih ikre in trihine — 14 dni. —

Ko so bile vse te razprave dognane, sta v nedeljo profesorja Unterberger in Ravič iz Rusovskega razlagala sibirsko kugo, rekši, da ni družega kot neka oblika antraksa (črma), ktera se še najbolje ozdravlja s chinin. sulf.

Ko so bile zborove obravnave končane, se je v pondeljek zjutraj en del zbornikov podal na ogrsko posestvo nadvojvoda Albrehta v „Ungarisch-Altenburg,“ med kterimi je tudi pisatelj teh verstic bil. Po naukazu svetlega nadvojvoda smo bili tú res slovesno sprejeti; 39 voz nas je čakalo, ko smo se po železnici pripeljali v Strass-Somerain. To je neizmerno posestvo, ki se razširja doli do Wieselburga — rekli so nam, da obsega 10,000 oralov obdelane zemlje. Videli smo okoli 1000 glav izvrstne goveje živine holandskega, švajcarskega, štajarskega in lavantinskega rodú. Ogle davali smo višo kmetijsko šolo v Altenburgu, izvrstno oskrbljeno z vsem, kar je učencem treba v poduk. Maloktera druga kmetijska učilnica v Evropi prekosí to šolo, na kteri, razun ravnatelja, učijo še 4 učeniki. Tú je pisatelj teh verstic iz ust ravnatelja slišal častno novico, da se njegova nemška živinozdravska knjiga rabi pri učenji živinozdravništva na tej šoli. — Ob treh smo se vsedlik obedu, ki nam ga je napraviti dal svetli nadvojvoda Albreht. Kaj dobro smo se imeli; radost pa je do vrhunca dospéla, ko so se v veseli skupščini začele

napitnice. Tù se je pokazalo, da je bil naš zbor res zbor vseh evropskih narodov, kajti vsak je napival v svojem jeziku in vsi drugi so mu po svoje radostni pritrkovali. Nemškim napitnicam je sledila magjarska, za to pa francozka, turška, italijanska, poljska, portugiška, hrvaška, slovenska itd. Naj, kolikor se še spominjam, povem, kako sem v slovenskem jeziku v tem slavnem mnogojezičnem zboru na magjarski zemlji napil zdravico: Gospôda! Dopršili smo svojo nalogo v dunajskem zboru. Hvalijo nas za to. Pri nas ni bilo ne desne ne leve stranke; naš centrum bil je le napredek vednosti naše! Snidli smo se sinovi vseh mater, ki jih šteje omikana Evropa; noben narod ni gospodoval družemu; prosta je bila vsakemu beseda, kakor je danes; isti namen nas je vodil vse: napredek vednosti naše. Bog daj, da dobro seme, ki smo ga sijali, rodi obilo sadú. Zato napijem: Bog daj srečo, da vlade zvesto izpolnijo, kar smo sklenili v zborih naših. Slava Vam! — In „živio, eljen, eviva, hoch itd.“ so doneli po dvorani, kakor da bi bili vsi razumeli, kar je napitnica rekla.

Ločili smo se kakor bratje ene matere, veseli vsi, in vsi enega občutka, da nikdar ne pozabimo dunajskega zbora in magjarskega Altenburga. — Čez dve leti je zbor v Cirihu v Švajci.

Dr. Bl.

Národne stvari.

Glasi domorodni o novem času.

(Dalje.)

Iz Kranjskega D. A.

Al če nemškomagjarski dualizem še manj velja ko Bachova in Schmerlingova sistema, navstane vprašanje: kterega pota se Avstrija vendar držati hoče zdaj, ko je absolutizmu in ustavnemu centralizmu menda za vselej odklenkalo? Kteri je vendar tisti edinopravi pot, po katerem bi Avstrija svoj namen dosegla?

Kakor je obče znano, priporočajo Čehoslovani historični federalizem za najboljšo — za edinopravo podlago, na kateri naj se nova Avstrija po potrebah sedanjega časa zida. Res je sicer, da ima historični federalizem ne samo med Slovenci, ampak po celi Avstriji sila mnogo prijateljev, ki so ga tako neprestrašeno zagovarjali in priporočali, da je bilo mnogim izmed njih v ječah stanovanje odločeno; al pri vsem tem se nam tudi federalizem na historični podlagi popolnoma ne dopade, tudi tak federalizem ne bi zadostil, saj po mojih mislih ne, potrebam, željam in pravicam različnih narodov, iz katerih Avstrija obstaja. Vsled tega federalizma bi se namreč Avstrija razdelila na deželne skupine ali grupe na stari historični podlagi. Te deželne skupine imele bi vsaka svojo dvorno kancelarijo in razun do zdaj navadnih posameznih deželnih zborov, še občne deželne zbere ali skupščine, v katerih se bi obravnavale občne zadeve vseh tistih dežel, ki spadajo v to ali ono deželno skupino. Mi Slovenci bi prišli po tem takem v deželno skupino notranje-avstrijsko, pod katero bi spadalo Koroško, Štajarsko, Kranjsko, Goriško in Istra. —

Al naprava take skupine notranje-avstrijske bi po mojih mislih nam Slovincem še le potem koristila in k dosegu pravice pomogla, ako bi se v občno skupščino samo občne zadeve jemale, ki se vseh enako tičejo, naj je kdo Nmec ali Slovenec; svoje domače narodne zadeve pa naj bi si slovenski Notranje-avstrijanci vsi skupaj v enem, in nemški v drugem zboru vsak po svoje v porazumljenji z vlado, sicer pa neodvisno drug od drugega, poravnovali. Ako bi pa Slovenci v tej novo osnovani notranji Avstriji obsojeni bili še dalje po se-

danjih posameznih deželnih zborih ali v občni skupščini pri nemški večini prosjačiti in beračiti za narodne pravice, ktere nam gredo po Božji, naturni in cesarski postavi ravno tako ko Nemcem, potle bi ostali mi Slovenci tudi v toliko priporočani notranje-avstrijski skupini še vedno le — misera contribuens plebs —; ostali bi v svojih svetih pravicah še vedno od Nemcev popolnoma odvisni, v narodnem oziru brez pravice in brez veljave; prišli bi v tisto neprijetno politično stanje, iz kterega so se Hrvatje in Slovenci srečno izkopalí in iz kterega se Slovaki, Rusini, Srbi in laški Tirolci na vso moč izkopati prizadevajo, in narodnih preprirov, zmešnjav in tožeb ne bi bilo konca ne kraja. Ravno taka godila bi se tudi po vseh družih deželnih skupinah, ktere nam federalisti nasvetujejo, obstoječih iz dveh ali treh narodnosti. Na Tirolskem ravnsali in kavnsali bi se Talijani in Nemci, na Češkem Čehi in Nemci, na Ogrskem Magjari, Slovaki, Rusi in Srbi itd. Skratka: v Avstriji preustrojeni na podlagi historičnega federalizma imeli bi po raznih deželnih skupinah vse one prepire in zmešnjave na malem, ktere imamo v celokupni Avstriji na velikem.

Ako bi se v deželnih, na historični podlagi osnovanih skupinah razun občnih skupščin še toliko deželnih zborov naredilo, kolikor je v vsaki skupini različnih narodnosti, bi se sicer tem zmešnjavam nekoliko v okom prišlo, al popolnoma vendar ne. V Avstriji je, kakor se že na vsakem bankovcu vidi, deset opravičenih in od Nj. veličanstva cesarja našega za ravnopravne spoznanih narodov. Ti so: Nemci, Magjari, Čehi, Poljaki, Rusini, Romani, Talijani, Srbi, Hrvatí (ki se le po veri in po cirilici ločijo) in Slovenci. Tem deseterim znali bi se k večemu še Slovaki prišteti, ki se književno še niso popolnoma s Čehi zedinili. — Vsak od teh 10 ali 11 narodov ima enako pravico do ravnopravnosti in do tolike svobode in samostalnosti, da si more svetinjo narodnosti svoje varovati, braniti in duhu časa primerno razvijati. Vse overe, ki temu cilju in koncu nasprotvajo, morajo se odpraviti. Kakor je leto 1848. naredilo, da smo pred postavo vsi enaki, naj je kdo plemenitega ali prostega stanu, tako mora sedanji čas vse narode ravnopravne storiti, naj so veliki ali majhni, od nekđaj privilegirani ali od nekđaj prezirani. Saj majhnim in preziranim narodom je ta neodvisnost še veliko bolj potrebna, ko velikim, ker je znano, da velike ribe male žro, ne pa male velikih. Kakor torej vsak narod daje cesarju, kar je cesarjevega, tako naj se dá tudi vsakemu narodu, kar je njegovega. Ta ravnopravnost se mora razodevati pri upravi, pri sodništvu, pri šolstvu, pri deželnem in državnem zastopništvu in pri deželni in središnji vladi. Vsak narod moral bi do visoke centralne vlade v ravno tistem razmerji stati; vsak narod moral bi pri njej stalnega in zvestega tolmača narodnih želj in potreb in ob enem svojo najvišo narodno oblast (Behörde) imeti, ki naj bi v ministerskem posvetu sedež in glas imela in se dvorna kancelarija ali kakor koli imenovala. Z eno besedo: vsak narod naj zadobi toliko samostojnosti in avtonomije, ko narod hrvaško-slavonski; potle še le bi po naših mislih Avstrija svoj pravi namen — svoj ideal — popolnoma dosegla; potle še le postala bi zares avstrijska, to je: Nemcem nemška, Magjarom magjarska, Slovanom slovanska itd. Potem še le bi avtonomija in ž njo vred ravnopravnost narodna popolnoma resnica postali, v šolah, pisarnicah in povsod v javnem življenji. Potem še le bi se vsakemu narodu pot do omike, do časti, slave in blagostanja popolnoma odprl, tako da ne bi noben narod, ki bi še vprihodnje v omiki zastajal, vzrok tega na druge zvrčati mogel; ampak bil bi primoran, to sam sebi, svojí nezmožnosti ali pa svojí